

Ξέρω ποιος σκότωσε
τον επιθεωρητή Λονίτζι Καλαμπρέζι...

Άλφρέντο Μ. Μπονάνο

ΑΥΤΕΣ ΟΙ ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΙΝΑΙ Η ΕΙΣΑΧΩΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
«IO SO CHI HA UCCISO IL COMMISSARIO LUIGI CALABRESI»,
ΤΟΥ ΑΛΦΡΕΝΤΟ Μ. ΜΠΟΝΑΝΟ ΠΟΥ ΓΡΑΨΤΗΚΕ ΤΟ 1998.
ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΚΕ ΚΑΙ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΚΑΙ ΑΛΛΟΥ,
ΤΟ ΞΟΦΕΡΟ ΟΚΤΩΒΡΙΗ ΤΟΥ 2013, ΑΠΟ ΑΝΩΝΥΜΟΥΣ ΑΝΤΙΕΞΟΥΣΙΑΣΤΕΣ.
ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΕ 500 ΑΝΤΙΤΥΠΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΟΛΛΕΚΤΙΒΑ
Rotta.

ΤΟ ΑΝΤΙΤΙΜΟ ΘΑ ΔΙΑΤΕΘΕΙ ΓΙΑ ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΚΑΙ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΣΕ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΜΗ ΑΧΩΝΙΣΤΕΣ

για τους συντρόφους που χάθηκαν..
δεν ξεχνάμε δεν συγχωρούμε!

Έρω ποιος σκότωσε τον επιθεωρητή Λονίτζι
Καλαμπρέζι στις 17 Μαΐου 1972, έξω από το σπίτι του
στην οδό Χερουβίνι 6 στο Μιλάνο, στις 9 και 15 το πρωί. Αυτή η
δήλωση είναι σοβαρότατη, όχι για τις δικαστικές της
επιπλοκές, για τις οποίες δεν δίνω δεκάρα, αλλά για αρκετούς
άλλους λόγους, και σε αυτούς τους λόγους θέλω να επιστήσω
την προσοχή του αναγνώστη μου..

Βασικά, εάν σταματήσουμε για ένα λεπτό και σκεφτούμε τι
υπάρχει για το οποίο μπορούμε να είμαστε σίγουροι; Ξυπνάμε
το πρωί, παίρνουμε πρωινό στα χρήματα, τρέχουμε στο
σχολείο, στη δουλειά, στην κοντινότερη πλατεία για να
συναντήσουμε κάποιους φίλους, με δυο λόγια, ο καθένας
στις δικές του καθημερινές ασχολίες. Το βραδάκι
επιστρέφουμε και πέφτουμε στο κρεβάτι, σχεδόν ότι κάναμε
και το προηγούμενο βράδυ, όπου μπορούμε να νοιώθουμε
σίγουροι απέναντι στα διάφορα γεγονότα που έχουμε δει να
περνάνε μπροστά από τα μάτια μας ολόκληρη τη μέρα. Τη
στιγμή που θα συμβεί κάποιο γεγονός, όσο απλό κι αν είναι
αυτό, όπως ο καφές που ήπιαμε το πρωί στο μπαρ, όλα όσα
περικλείουν το γεγονός, γίνονται συγκεχυμένα, τείνουν να
χάνονται μέσα στη λεπτομέρεια, και εξαφανίζονται σε μια
στείρα επιθυμία για το συγκεκριμένο.

Στο τέλος θυμόμαστε τι συνέβη, ότι έχουμε κάνει, αλλά οι
διαβεβαιώσεις για το κάθε ξεχωριστό γεγονός είναι τόσο
ανεπαρκείς που μας κάνουν να καταλήγουμε πως δεν
μπορούμε να είμαστε σίγουροι για τίποτα. Αλλά πως είναι
δυνατόν να συμβαίνει αυτό; Θα μπορούσε να πει κάποιος. Η
απάντηση είναι απλή. Είμαστε σίγουροι μόνο, πάντα εντός
δεδομένων ορίων, για αυτό που μας ενδιαφέρει στ' αλήθεια,

για ότι βρίσκεται πολύ κοντά στα προσωπικά μας συναισθήματα, ανάγκες, επιθυμίες, όνειρα, σχέδια που μας δίνουν μια χροιά στο στομάχι. Θυμόμαστε μόνο τις χροιές στο στομάχι. Η ζωή, από μόνη της δεν μας δίνει πολλές χροιές στο στομάχι, και ίσως να είναι καλύτερα έτσι. Σκεφτείτε πως θα ήταν να ζούσατε, μονίμως, μια ζωή ακραία συναισθηματική, σε σημείο έκρηξης σχεδόν, κατακλυσμένη από αδρεναλίνη. Λίγη ηρεμία, παρακαλώ.

Αλλά επειδή δεν είμαστε «τέρατα υπομονής», αλλά άντρες και γυναίκες που ανυπομονούν να ζήσουν αυτή τη ζωή, τείνουμε να κοιτάμε τα πράγματα με έναν πιο επιλεκτικό τρόπο. Φιλτράρουμε τα γεγονότα που συμβαίνουν γύρω μας, όχι μόνο αυτά που βλέπουμε με τα ίδια μας τα μάτια, αλλά και εκείνα που το μεγάλο σύγχρονο δεκανίκι των εφημερίδων και της τηλεόρασης μας δίνει τη δυνατότητα να συλλάβουμε, ακόμα και πράγματα που συμβαίνουν χιλιάδες μίλια μακριά, τόσο απομακρυσμένα στο χώρο αλλά τόσο κοντινά σαν συνέβησαν στην αυλή του σπιτιού μας.

Τέτοιον είδους πράγματα τα έχουμε συνηθίσει, αλλά υπάρχουν και κάποια που μας επηρεάζουν πιο βαθιά. Τι σημαίνει να σε επηρεάζει κάτι και μάλιστα να σε επηρεάζει σε βάθος; Σημαίνει ότι μένουμε με το στόμα ανοιχτό, με μια αίσθηση πόνου, αγωνίας, αχανάκτησης, ανδίας, — που είναι μια ίδια κατάσταση με αυτή της ευτυχίας, ενθουσιασμού, μέθης κ.λ.π, ως βιολογικοί μηχανισμοί που απελευθερώνει ο οργανισμός μας. Αυτά τα γεγονότα μας διαπερνούν και κλειδώνονται μέσα στη βεβαιότητα μας.

Γνωρίζω πολύ καλά ότι απόλυτη βεβαιότητα δεν υπάρχει, με την έννοια του αντικειμενικού και έγκυρου για όλους, εάν

θέλουμε να είμαστε ακριβείς.

Αλλά όταν το αίμα βράζει μέσα στις ψήφες μας για τους 15 νεκρούς που έγιναν κομματάκια στην κεντρική αίθουσα της αχροτικής τράπεζας στην πιάτσα Φοντάνα στο Μιλάνο(1), ακόμα και αν περνούσαν 100 χρόνια, την ίδια βεβαιότητα θα νοιώθαμε αυτή του καταφρονητέου, που μόνο οι άθλιοι υπηρέτες του κράτους θα μπορούσαν να πετύχουν. Για αυτό το είδος της βεβαιότητας θέλω να μιλήσω. Κάθε φορά που σκέφτομαι τον Πινέλλι(2) να εκπαραθυρώνεται από το γραφείο του επιθεωρητή Καλαμπρέζι στο αστυνομικό τμήμα στην οδό Φατεμπένεφρατέλι στο Μιλάνο, μου ανάβουν τα αίματα.

Οπότε, είμαι σίγουρος και για αυτό. Δεν μπορούν να με πείσουν οι χιλιάδες τσαρλατάνοι δικοήθοι που συνωμοτούν για να μου εξηγήσουν τους λόγους που ο κακομοίρης ο αστυνομικός επιθεωρητής έμεινε έκπληκτος από το δυνατό σάλλτο του Πινέλλι στο νυχτερινό αέρα του Μιλάνου. Ούτε καν χρειάζεται να διαβάσω τις καταθέσεις των συντρόφων που κρατούνταν στα διπλανά γραφεία, που άκουσαν την ανάκριση να αχριεύει, και τις βρισιές πριν και μετά από το φόνο του Πινέλλι. Αυτές οι μαρτυρίες δεν προσθέτουν τίποτα στη δική μου βεβαιότητα.

Με τον ίδιο τρόπο, δεν αναιρούν τίποτα οι αθωώσεις του δικαστηρίου, οι παιδικές διακυρήξεις των νέων που έχουν μεγαλώσει στη σκιά της πατρικής ενοχής, ή η κατάδρωμένη ανάμνηση μιας χήρας για την οποία δεν έχω νοιώσει ποτέ καμία συμπόνια.

Ενας αποφασισμένος άντρας, σίγουρος για τον εαυτό του, πρωταγωνιστική καρικατούρα κινηματογραφικής ταινίας, κυρίαρχος της κατάστασης. Αυτός ήταν το πρόσωπο κλειδί του αρχηγείου της αστυνομίας του Μιλάνο

την ώρα που έσκασαν οι βόμβες. Αυτός ήταν που ανέλαβε να ασχοληθεί με τα γεγονότα, που ίσως τον ξεπερνούσαν, αλλά σίχουρα δεν μπόρεσε να πείσει κανέναν· καλὰ καλὰ ούτε για τον ίδιο τον τον εαυτό. Αλλά για ποια ορθότητα μπορεί να είναι ικανός ένας μπάτσος, πόσο μάλλον ένας μπάτσος που θέλει να κάνει καριέρα με κάθε κόστος;

Κανένας πια, δεν μιλά για αυτό το άτομο με σαφήνεια και μιας και δεν κατάφερε να χίνει μύθος, περισσότερο μοιάζει με φάντασμα. Με τον καιρό θάφτηκε η περσόνα του, ο θάνατος φαίνεται να λύνει τα χαρακτηριστικά του σε μια εικονογραφία κρατικού μάρτυρα. Ο κακόμοιρος ο Καλαμπρέζι, 34άρων ετών, σωστός κύριος, με έγκνο γυναίκα και δύο παιδιά. Με διαμέρισμα στον τρίτο όροφο, στον αριθμό 6 της οδού Χερουβίνι, ένα φτηνό σπίτι. Μετά το θάνατό του η γυναίκα του περιμένει σχεδόν ένα χρόνο για να λάβει 156.000 λίρες σύνταξη το μήνα. Τι κρίμα!

Αλλά ο κακόμοιρος ο Καλαμπρέζι είδε τη ζωή αληθώς. Ήθελε να είναι νικητής, έπαιξε βρώμικα, και είχε καταφέρει να χτίσει γύρω του τη φήμη του σκληρού άντρα, του ανίκητου. Ήταν πάντα στο προσκήνιο, συνέτριψε κάθε ανταγωνισμό, οι συνεργάτες του τον μισούσαν, οι ανώτεροί του τον φοβόνταν. Άνθρωπος του καράτε και οπαδός της δύναμης, ήταν τέτοιος υποκριτής με όλη τους που κατάφερε να περνάει ως συναισθηματικός, αληθινός καθολικός, ένας θεοσεβούμενος άνθρωπος. Βασικά, αυτό το έμαθε στην αμερική, όπου δούλευε για τη ΣΙΑ. Μια εμπειρία που την είχαν αποκτήσει μόνο λίγοι σούπερ-μπάτσοι εκείνη την εποχή στην ιταλία.

ΣΤΙΣ ΠΥΡΕΤΩΔΕΙΣ ΜΕΡΕΣ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΑΝ ΤΗ ΣΦΑΧΗ ΤΟΥ ΜΙΛΑΝΟ ΟΛΟΙ ΦΟΒΟΥΝΤΑΝ ΟΛΟΥΣ. ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ Η ΜΥΡΩΔΙΑ ΤΟΥ ΤΡΟΜΟΥ ΑΡΧΙΣΕ ΣΟΒΑΡΑ ΝΑ ΔΙΕΙΣΔΥΕΙ ΣΤΟΝ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ, ΑΝΑΛΑΦΡΟ ΑΕΡΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ. ΑΚΟΜΑ, ΑΥΤΗ Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΟΛΗ, ΚΑΤΕΞΟΧΗΝ, ΔΕΝ ΕΙΧΕ ΠΟΤΕ ΓΝΩΡΙΣΕΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ, ΜΙΑ ΕΠΟΧΗ ΟΠΩΣ ΑΥΤΗ ΠΟΥ ΕΠΡΟΚΕΙΤΟ ΝΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΙ. ΚΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ ΠΕΡΙΠΟΥ ΕΝΟΙΩΣΕ ΣΤΟ ΠΕΤΣΙ ΤΟΥ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΤΡΑΧΙΚΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΠΟΥ ΘΑ ΑΝΟΙΧΕ.

ΓΙΑΤΙ Ο ΠΙΝΕΛΛΙ; ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΜΕ, ΔΕΝ ΘΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΠΟΤΕ. ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΕΙΧΕ ΣΥΜΒΕΙ ΣΕ ΚΑΠΟΙΟΝ ΑΛΛΟ ΣΥΝΤΡΟΦΟ. Η ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΕΚΠΑΡΑΘΥΡΩΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥ ΚΑΛΑΜΠΡΕΖΙ ΕΙΧΕ ΞΑΝΑΣΥΜΒΕΙ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΜΗΝΕΣ ΜΕ ΤΟΝ ΜΠΡΑΣΙ ΚΑΙ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΉΤΑΝ ΑΥΤΟΣ ΠΟΥ ΣΤΡΑΒΟΠΑΤΗΣΕ ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΑΘΥΡΟ. ΑΥΤΟΣ ΟΜΩΣ ΤΗ ΧΛΥΤΩΣΕ. ΟΙ ΒΟΜΒΕΣ ΣΤΗ ΦΙΕΡΑ ΤΟΥ ΜΙΛΑΝΟ ΔΕΝ ΉΤΑΝ ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ ΣΠΟΝΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΜΕ ΑΥΤΕΣ ΤΗΣ ΠΙΑΤΣΑ ΦΟΝΤΑΝΑ. (3)

ΉΤΑΝ ΔΙΚΗ ΤΟΥ ΔΟΥΛΕΙΑ ΝΑ ΧΑΛΚΕΥΣΕΙ ΟΣΟ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΤΗΝ ΕΚΔΟΧΗ ΤΩΝ ΑΝΑΡΧΙΚΩΝ, ΉΤΑΝ Ο ΕΙΔΙΚΟΣ ΤΩΝ ΑΝΑΡΧΙΚΩΝ ΤΟΥ ΜΙΛΑΝΟ, ΚΑΙ ΟΛΩΝ ΟΣΩΝ ΕΙΧΑΝ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΜΙΛΑΝΕΖΟΥΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥΣ. ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΑΠΟ ΑΥΤΟΝ ΝΑ ΕΝΩΣΕΙ ΤΑ ΝΗΜΑΤΑ ΜΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΠΟΥ ΕΙΧΕ ΉΔΗ ΞΕΚΙΝΗΣΕΙ ΜΕ ΤΟΝ ΒΕΝΤΟΥΡΑ, ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΑΝΑΡΧΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΈΝΑ ΔΗΛΩΜΕΝΟ ΦΑΣΙΣΤΙΚΟ ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΟΙΚΟ, ΠΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΝΤΑΝ ΑΠΟ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ; (4)

ΒΑΣΙΚΑ, Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΣΕ ΣΤΟΥΣ ΑΝΑΡΧΙΚΟΥΣ ΕΙΧΕ ΔΡΟΜΟΛΟΓΗΘΕΙ ΉΔΗ ΑΠΟ ΜΗΝΕΣ, ΜΕ ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΤΙΣ ΒΟΜΒΕΣ ΣΤΗ ΦΙΕΡΑ. ΠΟΛΛΟΙ ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΝ ΣΤΗ ΨΥΛΑΚΗ ΑΚΡΙΒΩΣ ΕΚΕΙΝΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ. ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΠΑΡΩΝ, ΝΑ ΑΝΑΚΙΝΕΙ ΤΙΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ, ΉΤΑΝ Ο ΚΑΚΟΜΟΙΡΟΣ Ο ΚΑΛΑΜΠΡΕΖΙ ΜΕ ΤΟ

κολληριστό κοστούμι του, τη σκληρή εκπαιδευμένη του στάση, την κουήτούρα του (κουήτούρα που λέει ο λόγος, αλλά πάντα κατάφερνε να τσιμπήσει κάτι από δω και από κει), την ταχύτητα του στη λήψη αποφάσεων.

Ταχύτητα στη λήψη αποφάσεων. Ένας άνθρωπος που είχε δουλέψει για τη ΣΙΑ δεν μπορούσε παρά να είχε και την ταχύτητα των ανθρώπων της ΣΙΑ, αδέστακτοι και ψυχροί στην εκτέλεση της δουλειάς τους. Αυτά τα στερεότυπα κατέρρευσαν μόνο πρόσφατα, αποκαλύπτοντας ότι οι μυστικές υπηρεσίες, από τη ΣΙΑ μέχρι την ΜΙ5, και την περιβόητη ΜΟΣΣΑΝΤ, δεν είναι παρά συμμορίες πλήρωμένων δολοφόνων, προστατευμένων με την κρατική ασυλία, ένα μάτσο ανίκανοι και απροετοίμαστοι, που παίζουν με μέσα που κάποια στιγμή τους κάνουν να φαίνονται σπονδαιότεροι και ισχυρότεροι από ότι είναι στα αλήθεια.

Εκεί, ο επιθεωρητής Λονίτζι Καλαμπρέζι ήταν ένας από εκείνους τους μισθοφόρους και εχθνημένους δολοφόνους. Γύρω του είχε τραφεί ο μύθος του αχτύπητου, της αποφασιστικής εκείνης δύναμης που νικά όλα τα εμπόδια που τον παρουσιάζονται.

Ο μύθος αυτός «άρχισε να μπάζει» στη δίκη ενάντια στη «Lotta Continua», όπου φάνηκε ότι ο Καλαμπρέζι ήρθε σε δύσκολη θέση.⁽⁵⁾ Κατηγορήθηκε ότι σκότωσε, ή τουλάχιστο ότι συμμετείχε στο φόνο του Πινέλλι, ακριβώς αυτό που λέμε τώρα. Οι κομπιαστικές του απαντήσεις στριφογυρίζουν ακόμα στο μυαλό αρκετών συντρόφων.

Η 17 του Μάη προμήνυε μια κακή μέρα για το σπονδαίο επιθεωρητή. Όλα φαίνονταν να βαίνουν φυσιολογικά, η συνήθης πρωινή ρουτίνα: πρωινό, αποχαιρετισμός στην

έγκνο γυναίκα και τα δύο παιδάκια, δύο χρόνων το ένα και 11 μηνών το άλλο· τι όμορφη οικογενειακή σκηνή!

Ακόμα και ένας δῆμιος έχει οικογένεια. Απίστευτο και όμως αληθινό. Και η οικογένεια του δῆμιου βλέπει τη δουλειά του δῆμιου όπως κάθε άλλον δημόσιον υπάλληλον, πόσο μάλλον κάποιον με κύρος — η δουλειά του δῆμιου απαιτεί μια ειδίκευση που δεν μπορεί να επιτύχει ο καθένας. Πίσω από τη μάσκα που κρύβει το δῆμιο υπάρχει επίσης χώρος για τη χόνιμη σύζυγο και ένα μάτσο αποχόνους. Αυτήν την αποψράδα μέρα, περίπου στις 9 το πρωί, ο επιθεωρητής Λονίτζι Καλαμπρέζι βγαίνει στο δρόμο. Το πεπρωμένο του είναι εκεί, στις 9 και 15 ακριβώς, με τη μορφή δύο σφαιρών, πρώτα μία και μετά άλλη μία. Ιατρική αναφορά: μηνιγχικό-εγκεφαλικό κρανιακό ράγισμα που προκλήθηκε από σφαίρες που προήρθαν από πυροβόλο όπλο (δεξιά κρανιακή περιοχή). Το ασθενοφόρο ουρλιάζει μαινόμενο στους δρόμους της πόλης. Στις 9 και 37 ο επιθεωρητής Λονίτζι Καλαμπρέζι πεθαίνει στο νοσοκομείο του Σαν Κάρλο.

Η αυτοψία στο σώμα του Πινέλλι εκτελέστηκε από τους καθηγητές Λουντόβι, Μαντζίλι και Φάλητζι. Ποιοι είναι αυτοί; Δεν ξέρω. Κάποιοι κοινοί χασάπηδες; Δεν το νομίζω, τουλάχιστον ένας από αυτούς ήταν άνθρωπος των μυστικών υπηρεσιών όπως διέρρευσε μετά από κάποια χρόνια σε μια μικρή είδηση που δημοσιεύτηκε στις εφημερίδες.

Γιατί αυτή η παρουσία; Διότι, για άλλη μια φορά δεν ένοιωθαν σίγουροι ότι όλα είχαν βρεθεί όπως έπρεπε (πολλοί άνθρωποι στο γραφείο του Καλαμπρέζι;) και ήθελαν να ξεμπερδεύουν όσο πιο γρήγορα γίνονταν, πετοκόβοντας με μεγάλη βιασύνη ότι απέμεινε από το σύντροφό μας. Ένα

είναι σίγουρο, ότι αν η δουλεια του Καλαμπρέζι ήταν ένα μακάβριο χάλι (ξαφνικά διέρρευσε ότι ο Πινέλλι φορούσε τρία παπούτσια, εκείνη των ιατροδικαστών έγινε άψοχα. Μετά από αυτό, δεν ήταν δυνατό να γίνει κανένας συγκριτικός έλεγχος της σήμανσης.

Ο Καλαμπρέζι, αφήνοντας την είσοδο του σπιτιού του, κατευθύνεται προς τη νησίδα στη μέση του δρόμου όπου ήταν παρκαρισμένο το Φιάτ 500 της συζύγου του. Και από τις δύο πλευρές παρκαρισμένα ένα Πρίμουλα και ένα Όπελ. Η πρώτη σφαίρα τον βρίσκει στο δεξιό ώμο, η δεύτερη σκίζει ένα μέρος από το κρανίο του. Το κενό ανάμεσα στο Φιάτ και το Όπελ πλημμυρίζει αρχά με αίμα.

Οι άνθρωποι που ήταν παρόντες δεν κατάλαβαν και πολύ γρήγορα τι έγινε, σχεδόν δεν αντιλήφθηκαν τους πυροβολισμούς. Στον ανοιξιάτικο αέρα ακουστήκαν σχεδόν σαν εξάτμιση κάποιου παλιού αυτοκινήτου. Μετά κάποιος εντοπίζει το σώμα που ήταν πεσμένο μπρούμυτα, το αίμα που συνεχίζει να απλώνεται σε ένα μαβί λεκέ. Καλούνται η αστυνομία, οι караμπινιέροι, ένα ασθενοφόρο, τα συνηθισμένα σε τέτοιες περιπτώσεις, όπως σε ένα παλιό παρωχημένο σενάριο. Μόνο που αυτή τη φορά κινητοποιήθηκαν και τα υψηλά κλημάκια της μιλιανέζικης αστυνομίας. Τα μάτια του Γκούντα χέμισαν δάκρυα. Ο παλαιοφασίστας δεσμοφύλακας, με μεγάλη εμπειρία σε εγκλήματα και βασανισμούς, συγκινείται, βλέποντας το σώμα του πιστού του συνεργάτη στο έδαφος, να κολλυμπάει στο ίδιο του το αίμα.

Η κηδεία του «επιθεωρητή Παράθυρο», όπως έμεινε

γνωστός, είναι πολυδάπανη, με πλήθος από στεφάνια. Φέρνουν τη σωρό στην εκκλησία. Ο βοηθός του αρχιεπισκόπου του Μιλάνο διεξάγει τη νεκρώσιμη ακολουθία: «Λαμπρό παράδειγμα αφοσίωσης στο καθήκον».

Είναι εκπληκτικό το πως αυτοί οι άνθρωποι δεν νοιώθουν καμιά σεμνότητα. Ο καρδινάλιος Κολόμπο, αναφερόμενος σε μια δημόσια δήλωση της κυρίας Τζέμα Καλαμπρέζι, δηλώνει: «Το ομορφότερο λουλούδι που ανθήσε μέσα στο αίμα του δολοφονημένου επιθεωρητή είναι η συγχώρεση της χήρας». Απίστευτο!

Συγχώρεση. Τι μαγική λέξη! Έπρεπε να περιμένουμε χρόνια για να το ακούσουμε να λέγεται ξανά, από άλλους, σε άλλες συνβέντες, αλλά πάντα αφορώντας το θάνατο του Καλαμπρέζι. Μα ας πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά.

Για εκείνο το πρωινό του Μάη, μετά από αρκετά χρόνια, κάποιος φαίνεται να θυμάται κάτι. Τι υπέροχα καταπληκτικός μηχανισμός είναι η μνήμη. Η μνήμη των μετανουμένων, τότε, δικαιούται μια μελέτη από μόνη της. Στην πόλη της Μάσα υπάρχει ένας άντρας που πουλάει κρέπες, που έχει έναν πάγκο με κρέπες, πιθανό να πουλάει κόκα κόλα και λεμονάδα, δεν ξέρω, τέλος πάντων, έχει τον αέρα ενός έντιμου μαχαζάτορα που προσπαθεί να βγάλει τα προς το ζην. Μα κάτω από τη φαινομενική καλοσυνάτη του φύση караδοκεί ένας επικίνδυνος εγκληματίας. (6) Επιπλέον, αυτός ο εγκληματίας μιλά, λέει ιστορίες, αφηγείται τι έκανε εκείνο το πρωινό της 17 Μάη του 1972 στην οδό Χερουβίνι, όταν κάθισε σε ένα αμάξι περιμένοντας, περιμένοντας,

περιμένοντας. Αλλά ποιον περίμενε;

Ο φίλος μας δίνει ένα όνομα, μετά άλλα δύο, κατηγορώντας τους ότι κρύβονται πίσω από τη δολοφονία του Καλαμπρέζι. Ήταν μόνο συνεργός, ο οδηγός του φυσικού αυτουργού της πράξης. Αλλά έλα τώρα, μετανοημένε μου φίλε, είναι δυνατόν οι καραμπινιέροι να παίζουν την ίδια κασέτα και όλοι εκείνοι που δέχονται να γίνουν πληροφοριοδότες να λένε το ίδιο ποίημα;(7) Όπως και στην ιστορία με το κορίτσι στη δίκη της Ρώμης ενάντια στους αναρχικούς (που συνεχίζεται ακόμα στο κακουρχιοδικείο), που ανάμεσα στα συνεχόμενα «δεν θυμάμαι, απλά επαναλαμβάνει ότι έχει απομνημονεύσει από την αναφορά που ετοιμάστηκε από τους καραμπινιέρους»;(8)

Υπάρχει κάτι που δεν γνωρίζουν οι δικαστές, αυτό που δεν ξέρει ούτε ο ίδιος ο μετανοημένος, και είναι το γεγονός ότι εγώ γνωρίζω ποιος σκότωσε τον επιθεωρητή Λονίτζι Καλαμπρέζι στις 17 Μαΐου του 1972, έξω από το σπίτι του στην οδό Χερουβίνι 6 στο Μιλάνο, στις 9 και 15 το πρωί. Και για να τελειώνουμε μια για πάντα. Ο μετανοημένος απλά παπαχαλίζει ένα πολύ κακό σενάριο. Αλλά, ας μην προτρέχουμε. Αυτό που παραμόνευε τον Επιθεωρητή στην οδό Χερουβίνι, ήταν η εκδίκηση.

Μια απόλυτη σιωπή καλωσόρισε το κορμί του Πινέλλι στην έξοδο του νεκροτομείου, στις 20 Δεκέμβρη του 1969. Ήταν τρεις και τέταρτο. Άρχισε να βρέχει. Πήγαμε προς την οδό Πρενέστε. Η γυναίκα του, η Λύσια, είχε στείλει ένα μήνυμα: «Ειλικρινά επιθυμώ η κηδεία του Πίνο Πινέλλι, αν και ανοιχτή προς όλους τους φίλους που θέλουν να παρασταθούν, να γίνει με τρόπο εντελώς ιδιωτικό, χωρίς τη

συμμετοχή οργανωμένων ομάδων, αντιπροσωπειών ή συμβόλων».

Δεν ξέρω γιατί έκανε αυτή τη δήλωση, σίχονα όχι για τους λόγους που είχα και εγώ μέσα από την καρδιά μου καταλήξει: τα σύμβολα, τα πανό των ομάδων, και ίσως ακόμα και οι σημαίες που κυματίζουν, να ήταν εκτός τόπου. Θα υπήρχε μόνο μια μαύρη σημαία αλλιά στο τέλος κατέληξαν να υπάρχουν περισσότερες από ότι χρειαζόταν. Σε ένα στεφάνι από λουλούδια υπήρχε μια μικρή ψράση, «οι αναρχικοί δεν θα σε ξεχάσουν». Αναρωτήθηκα αν θα ξεχνούσαμε τον Πινέλι, ή αυτό που είχε. Η αμφιβολία αυτή έμεινε μαζί μου μέχρι το νεκροταφείο Ματζιόρε. Τάφος 434, τομέας 76. Εκεί, δεν είχα πια καμιά αμφιβολία. Και μαζί μου, οι χίλιοι σύντροφοι που ήταν παρόντες. Δεν είχαμε καμιά αμφιβολία. Ο Καλαμπρέζι έπρεπε να πεθάνει.

Η εκδίκηση είναι ένα θέμα αξιοπρέπειας. Το μέγεθος του χεχονότος δεν πρέπει να είναι μόνο ανάλογο με το θάνατο του Πινέλλι, και ίσως ούτε με τη σφαγή όπου 15 πέθαναν και 90 τραυματίστηκαν. Αυτή θα ήταν απλά μια νομική εξίσωση, ίσως λίγο μόνο πιο σωστή από αυτήν που προβλέπουν τα νομικά βιβλία. Και, κατά αυτήν την έννοια, δεν θα με ενδιέφερε.

Η εκδίκηση είναι από μόνη της μια υπερβολή και όχι η επίθεση που εξαπολύει. Έτσι, βλέποντας τα πράγματα από την άλλη πλευρά, η δολοφονία του Καλαμπρέζι δεν ήταν μια ανάλογη εκδίκηση, σύμμετρη με τους θανάτους στην Πιάτσα Φοντάνα ή με το θάνατο του Πινέλλι. Ακόμα και έτσι αν δούμε τα πράγματα ξαναπέφτουμε στην ίδια νομική εξίσωση.

Η εκδίκηση είναι λοιπόν υπερβολή. Όχι οφθαλμών αντί οφθαλμού, οδόντα αντί οδόντος, που ήδη στη βιβλική μορφή τους συνιστούσαν έναν εξορθολογισμό της προηγούμενης εκδικητικής συμπεριφοράς που ήταν απρόβλεπτη, δηλαδή έναν πραγματικό ποινικό κώδικα, που στους περισσότερους φαινόταν, λαθεμένα, ως μια απλή εκδίκηση. Η υπερβολή που ενυπάρχει στην εκδίκηση ξεκαθαρίζει το πεδίο από κάθε εξισωτική σχέση. Δεν είναι εκδίκηση αν δεν ξεχειλίζει μέσα στο αμέτρητο, στη βαρβαρική ακύρωση του εχθρού, στην εξόντωση του ή, το λιγότερο, στην πρόκληση τέτοιας ζημιάς που θα τον μείνει αζέχαστη. Αν η εκδίκηση ήταν σύμμετρη, θα ήταν συνολικά το κοινωνικό σύστημα που θα την επέβαλλε και έτσι θα καληπτόμουν από έναν κώδικα, ακόμα και άγραφο, αλλιά κώδικα. Οι συνθήκες θα με υποχρέωναν να πάρω εκδίκηση, ακολουθώντας τους κανόνες, αλλιώς θα στερούμουν εκτίμησης εάν δεν έπαιρνα εκδίκηση ή αν αυτό γινόταν με υπερβολικό τρόπο, με αποτέλεσμα τις καταστρεπτικές συνέπειες για τις ίδιες τις συνθήκες.

Αντίθετα, εάν το κίνητρο για εκδίκηση ήταν η προσβεβλημένη αξιοπρέπεια μου, για αυτό και μόνο είμαι υπεύθυνος, και με αυτό, δηλαδή με το προσβεβλημένο κομμάτι του εαυτού μου, με τη συνείδησή μου, πρέπει να τα βρω. Και δεν υπάρχουν ημίμετρα με τον εαυτό μου, έχω με τον εαυτό μου συνιστούμε μια αδιαχώριστη ενότητα, έχω είμαι ο κόσμος, η ενότητα του κόσμου, και αυτός που προσβάλλει την αξιοπρέπεια μου ακυρώνει τον κόσμο, με καταστρέφει όπως τη συνείδηση του κόσμου μέσω του εαυτού μου, και τον αξίζει να φύγει από τον κόσμο.

Φυσικά, αυτοί που μπορούν να αντιληφθούν τη βαθιά

αίσθηση της αξιοπρέπειάς τους είναι λίγοι. Αυτό είναι το κρυφό μυστήριο κάποιας συμπεριφοράς που φαίνεται ανεξήγητη. Ο Νίτσε ένοιωσε ότι προσβλήθηκε η αξιοπρέπεια του ως άντρα μπροστά στο θέαμα ενός αμαξά που μαστιγώνει το άλογό του και, μη μπορώντας να αντισταθεί στη δολοφονία του κόσμου του από κάποιον αναίσθητο κτηνάνθρωπο, αποφασίζει να τον ακυρώσει από τον κόσμο, να ακυρώσει το δικό του κόσμο, να ακυρώσει τον εαυτό του στην τρέλα. Για τον ίδιο λόγο, άλλοι σύντροφοι, μπροστά στην προσβολή της δικής τους αξιοπρέπειας ακυρώνουν τον κόσμο με άλλον τρόπο, ακυρώνουν τους εαυτούς τους αυτοκτονώντας.

Αυτός ο τρόπος να βλέπεις τη ζωή εξελίσσεται και καταλήγει να γίνεται απαραίτητος, όταν κάποιος σταδιακά καταλάβει τη γελοιότητα των επίσημων κανόνων που καθιερώνουν την υποτιθέμενη κοινωνία, για να μην πω, για τους νόμους που φτιάχνουν τις συνθήκες της ύπαρξης του κράτους. Νόμοι και συμπεριφορές που μακροπρόθεσμα φαίνονται να είναι όχι μόνο όργανα του εχθρού με σκοπό να καταπνίξουν και να καταστήσουν απίθανη τη λίγη ελευθερία που ακόμα και σε μια ελεγχόμενη και διοικούμενη κοινωνία είναι δυνατό να επιτευχθεί, αλλά και μια καθ' αυτή αποκλίνουσα συμπεριφορά γίνεται πραγματικά διαστροφική ακόμα και όταν φαίνεται να υπάρχουν οι καλύτερες προθέσεις.

Η κριτική της καθημερινότητας παράχει μια συνείδηση που με τον καιρό γίνεται όλο και πιο οξεία και εναίσθητη, πάντα πιο επίμονη στην ανακάλυψη απώτερων πεδίων απελπισίας και απομόνωσης. Όλα γύρω προκύπτουν κατά αυτόν τον τρόπο, οι κοινοί τόποι του δημοκρατικού δυνατοτισμού, οι

ψευδαισθήσεις της πολιτικής, η θετικότητα του ιστορικού κινήματος, οι θεσμικές παραχωρήσεις, η απάθεια συγκεκριμένων παραδοχών. Βαδίζεις σε καμμένη γη, μετά πρέπει να αποφασίσεις. Αν η συνείδηση κάποιου είναι ικανή να διεισδύσει αυτό το κρυστάλλινο πεδίο της μεγαλύτερης δυνατής διαύχειας, αν ανακαλύψει το πλέγμα που συνιστά τον ιστό των κοινωνικών σχέσεων, - αυτό το ανεπαίσθητο και σχεδόν δυσνόητο πλέγμα που συχνά καλύπτεται με τα λαχταριστά χρώματα της προσφοράς με την οποία η μιζέρια της κυριαρχίας μεταμφιέζεται -, τότε αυτός καταφέρνει να ξεκαθαρίσει αυτήν την άχρονη νύχτα, τότε νοιώθει προσβεβλημένος, βαθιά προσβεβλημένος. Είναι η προσβολή χιλιάδων χρόνων σκλαβιάς και εκκλεισμού, χιλιάδων χρόνων μαρτυριών και γενοκτονίας, χιλιάδων χρόνων υποταχής σε μερικές ομάδες κυριάρχων. Από το παρελθόν, δεν αξίζει να σωθεί τίποτα, δεν μου έχει δοθεί τίποτα, και δεν έχω καταφέρει να αρπάξω τίποτα από τον εχθρό, παρά μόνο, την εικόνα των ανταγωνιστικών παραχωρήσεων που στοχεύουν να με κάνουν να πάω στο μπουνφέ, ακόμα και για μερικά ψίχονλα, για την οριακή αναγνώριση της κοινωνικής θέσης, για μερικά σιρίτια στο μπερέ, για μια υπόκληση από κοντοπόνηρους που πιστεύουν ότι είναι οι εξυπνότεροι.

Μπορείς και πάλι, να σκέφτεσαι χρόνια και χρόνια πάνω σε αυτό το πρόβλημα, να διαβάζεις και να σκέφτεσαι, μέχρι να νοιώσεις κουρασμένος και θλιμμένος, και δεν υπάρχει μια σελίδα, μια λέξη, μια χειρονομία αντρός ή γυναικός κοντά σου που να λέει κάτι ξεκάθαρο, οριστικά ξεκάθαρο. Μπορείς να κωπηλατείς στο σκοτάδι για χρόνια μέχρι να εξαντληθείς

-σαν τον κατάδικον κάποιου καιρού-, μέχρι να πέσεις νεκρός πάνω στο κονπί χωρίς να το αντιληφθεί κανείς.

Αντίθετα, μπορεί ένα γεγονός για μια στιγμή να σε κάνει να δεις το τέλος του δρόμου, που μπορεί ακόμα να σε κάνει να δεις από τι είναι πραγματικά φτιαγμένος ο εχθρός, από τι είναι φτιαγμένος, από ποιο ψήλοχερό μείγμα έχει αναδυθεί η ψυχή του. Αν ένα τέτοιο γεγονός συμβεί, και αν είσαι και εσύ εκεί, μαζί με πολλούς άλλους σαν και εσένα, ανθρώπους που ξέρεις ότι ζουν την ίδια τραυματική εμπειρία, και τους βλέπεις, μεγαλόσωμους άντρες με ροζιασμένα χέρια, παιδιά που προσπαθούν να είναι άνετα, ώριμες γυναίκες με τις σκέψεις τους στα χρόνια του πολέμου, στους μακελευμένους γιούς, νέοι άνθρωποι που βλέπουν την αχάνη τους που αποστρέφονται ως ένα σημάδι της αγνότητας του κόσμου, σχεδόν βρωμισμένοι από όλη αυτή την υπεροψία, και τους βλέπεις, όλους με δάκρυα στα μάτια τους, ανήμπορους αλλά με τεντωμένους μύς. Έαν συμβεί αυτό το γεγονός μπροστά σου, δεν είναι πια ένα γεγονός, ένα συμβάν όπως τόσα άλλα (εκατομμύρια άνθρωποι πεθαίνουν, σκοτωμένοι βάρβαρα και μεταφέρονται με βιασύνη στο νεκροταφείο), αλλά εκείνο το γεγονός έχει μια διαφορετική φόρτιση, κονβαλά μέσα του μια ένταση που δεν θα σε αφήσει ήσυχο, σε ξυπνά μέσα στη νύχτα ιδρωμένο και, ενώ κάθεται στο κρεβάτι σου, αναρωτιέσαι τι κάνεις στο κρεβάτι, και αν ίσως είσαι εσύ που δεν έχεις πεθάνει και στριφογυρνάς στον τάφο σου, ενώ το να είσαι ζωντανός, πολύ ζωντανός, είναι ακριβώς ο Πινέλλι, με το αφελές μούσι του σιδηροδρομικού εργάτη.

Καταλαβαίνω ότι αυτό μπορεί να φαίνεται ως μια λίστα αισθήσεων που βγήκαν από έναν προωθημένο εκκέφαλο, από εμένα, που πρέπει να ομολογήσω, ότι εκείνο το απόγευμα στο νεκροταφείο Ματζιόρε, στον τάφο 434, χωρίς να ντραπώ ξεσπασα σε δάκρυα. Και αν, είναι οι αναμνήσεις που νοιώθει κάποιος λόγω μιας συναισθηματικής κατάστασης της στιχμής, και συχνά εκείνες οι προωθημένες συναισθηματικές καταστάσεις, που μη μπορώντας να εκφραστούν εκείνη τη στιχμή με έναν πρακτικό τρόπο (χτυπώντας έναν μπάτσο, για παράδειγμα), μετατρέπονται σε μια σύγχυση που κάνει κάποιον να ξεσπάσει σε κλάματα. Και, συμφωνώ. Αλλά αν σκεπτόμαστε έτσι χάνουμε κάτι σημαντικό, περιορίζουμε τα πάντα σε ένα σύνολο ανθρώπων-ατόμων που βιώνουν ατομικά συναισθήματα, και μπορεί να παραμερίζουν την ουσία, αυτήν την εξαιρετικά ουσιαστική δύναμη που απορρέει από πολλούς ανθρώπους που έχουν την ίδια συναισθηματική αίσθηση, προερχόμενη από πανομοιότυπα συναισθήματα (που δεν ταυτίζονται, τουλάχιστον αυτό το ξέρω), και αισθάνονται να έλκονται ο ένας από τον άλλο ως ένα ομογενές σύνολο που δεν θα χρειάζεται συμφωνίες ή γραπτά συμβόλαια ή επιταχές για να υπάρχει. Ξαφνικά, αυτή η συνήλογική δύναμη αναδύεται και εκεί, χειροπιαστή, μπορώ να την αγγίξω, μπορώ να ακούσω τη φωνή της, μπορώ να αφεθώ στις υποδείξεις της, να κατευθύνω το βλέμμα μου εκεί που θα μου υποδείξει. Να δω με τα μάτια της που είναι φτιαγμένα από χιλιάδες κόρες, αυτό που τα φτωχά μου

κοντόφθαλμα μάτια δεν μπορούν να δουν. Να θυμηθώ αυτό που το φτωχό μου μυαλό δεν μπορεί να θυμηθεί από μόνο του.

Ξαφνικά, σαν από το κεφάλι του Δία, οπλισμένη μέχρι τα δόντια, αναδύεται η ιδέα της δικαιοσύνης. Αλλά είναι μια πολύ παράξενη ιδέα, γιατί δεν βασίζεται σε καμία συμφωνία, σε καμιά τάξη. Δεν είναι μια ιδέα που να θέλει να μπουν όλοι στη θέση τους, να ανταλλάξει το πτώμα του Πινέλλι με αυτό του Καλαμπρέζι, δεν υπάρχουν ανταλλάξιμα προϊόντα. Δεν είναι μια ιδέα που θέλει να εγχυνθεί επαναστατική δράση, θεωρούμενη κατά κανόνα μια νομιμοποίηση της συνέχειας: τι πίστη μπορεί να έχουν οι εκμεταλλευόμενοι στους επαναστάτες που επιτρέπουν να τους πετάνε έξω από ένα παράθυρο σαν ένα δεμάτι παλιά ρούχα χωρίς καμία αντίδραση. Όχι, ούτε καν αυτό. Δεν είναι μια ιδέα που θέλει να γίνει γνωστή, να την οικειοποιηθούν οι άνθρωποι, τόσο πολύ που να μην υπήρχαν αναλήψεις ευθύνης ή πολιτική φήμαρια από συγκεκριμένες οργανώσεις κάθε είδους, και για να το πούμε αυτό περίπου εκείνη την εποχή ανθούσε ένας αριθμός από δομές. Δεν είναι μια ιδέα που τοποθετείται πάνω από τις άλλες για να ανακαλέσει τη διαταραχμένη τάξη της συμπεριφοράς έξω από τους κανόνες, -για τις απάτες που έκανε ο συγκεκριμένος επιθεωρητής Καλαμπρέζι-, και εντέλει, δεν συνηθίζεται, κάποιος που κρατείται στο αστυνομικό τμήμα να εκπαραθυρώνεται κατά τη διάρκεια μιας ανάκρισης.

Αν αυτός ο κόσμος βασίζεται στην υπολογισμένη δικαιοσύνη, στους αριθμητικούς υπολογισμούς της αιτίας και του αποτελέσματος, μιας τιμωρίας για τη ζημιά που

έχινε και να κάνεις ζημιά για τον τραυματισμό που προκλήθηκε, είναι ένας κόσμος που δεν έχει σχέση με την ιδέα της δικαιοσύνης που προήλθε συνήλογικά εκείνη τη στιγμή, εκείνο το απόγευμα στο νεκροταφείο Ματζιόρε στο Μιλάνο. Ήταν εκεί τότε που εκείνο το απόγευμα, χωρίς να το θέλει ή να το ξέρει κανείς, αναδείχτηκε μια ιδέα της δικαιοσύνης που πριν δεν υπήρχε, μια ιδέα που αγνοεί και χειλοιοποιεί την ατομική επιθυμία, την ατομική φαντασίωση του πυροβολισμού στο κεφάλι του καλού επιθεωρητή Καλαμπρέζι, επιθυμία και φαντασίωση που καλλιεργήθηκε χωρίς αμφιβολία από σχεδόν όλους τους παριστάμενους, αλλά όπως όλες οι επιθυμίες και οι φαντασιώσεις, λίγο λίγο, με την επιστροφή στην κανονικότητα, εξαφανίστηκε μέσα στο τίποτα.

Αντίθετα αυτή η ιδέα δικαιοσύνης (που κάποιος θα την όριζε «προλεταριακή» εάν, όπως σωστά αναφέρθηκε, αυτός ο όρος δεν κονβαλούσε τη σκουριά χιλιάδων ετών που τον έφτασε να είναι άχρηστος) που μην ξέροντας πως να την πούμε, θα συνεχίσουμε να τη λέμε έτσι, απλά δικαιοσύνη, αυτή η ιδέα της δικαιοσύνης έχει συνεχίσει το δρόμο μέσα σε όλους μας, μας έχει κρατήσει ενωμένους, σύντροφοι που δεν έχουμε ποτέ βρεθεί στενά και ήταν παρόντες εκεί αυτό το απόγευμα, που τους ξαναείδα ελάχιστα κάπου αλλού, απασχολημένους σε άλλες υποθέσεις, αυτοί και εγώ, σύντροφοι που, ας το πούμε ξεκάθαρα, έχω ελάχιστη εκτίμηση για αυτούς, για να μην πω αποστροφή και απέχθεια, λοιπόν, για το απλό γεγονός ότι

βρίσκονταν και εκείνοι εκεί αυτό το απόγευμα, κάθε φορά που με καλεί η μακρινή αλλιά πολύ ζωντανή φωνή της δικαιοσύνης, βάζοντας την καρδιά μου να αδημονεί, σχεδόν αρχίζω να νοιώθω κοντά με αυτούς τους συντρόφους.

Αυτός είναι ο λόγος που ξέρω ποιος σκότωσε τον επιθεωρητή Λονίτζι Καλαμπρέζι στις 17 του Μάη του 1972, έξω από το σπίτι του στην οδό Χερουβίνι 6, στο Μιλάνο, στις 9 και τέταρτο το πρωί. Αυτοί οι χιλιάδες, και περισσότεροι σύντροφοι που ήταν εκεί στον τάφο 434, τομέας 76, στο νεκροταφείο Ματζιόρε του Μιλάνο, όλοι εμείς πατήσαμε τη σκανδάλη.

Δεν ξεχνάμε. Δεν συγχωρούμε.

Όμορφο Λουγκάνο, αντίο..

1. Στις 12/12 του 1969 στις 4.37 μμ, εκρήγνυται μηχανισμός στην εθνική αγροτική τράπεζα στην πιάτσα Φοντάνα στο Μιλάνο σκοτώνοντας 17 και τραυματίζοντας 88 άτομα. Μια δεύτερη βόμβα βρέθηκε στην εμπορική τράπεζα της Ιταλίας στην πιάτσα Ντέλα Σκάλα στο Μιλάνο όπου και έγινε ελεγχόμενη έκρηξη από τους πυροτεχνουργούς της αστυνομίας. Στη Ρώμη στις 4.55 μμ στη Βία Βένετο θα σκάσει ακόμα μια βόμβα, κοντά στην εθνική-εργατική τράπεζα τραυματίζοντας 13 άτομα.

Άλλες δύο βόμβες εκρήγνυνται και πάλι στη Ρώμη στις 5.20 και 5.30 αντίστοιχα, η μια απέναντι από το μνημείο του αγνώστου στρατιώτη στην πιάτσα Βενέτσια και η δεύτερη στο μουσείο Αναγέννησης, τραυματίζοντας 4 άτομα.

2. Οι έρευνες για τη βομβιστική επίθεση στην πιάτσα Φοντάνα από την αρχή στοχεύουν στην εξωκοινοβουλευτική αριστερά και τους αναρχικούς. Την ίδια μέρα προσαχάχεται και επί τρεις ημέρες ανακρίνεται ο αναρχικός σιδηροδρομικός εργάτης Τζονζέπε (Πίνο) Πινέλλι ο οποίος θα βρεθεί νεκρός, πέφτοντας από τον 4^ο όροφο του γραφείου του επιθεωρητή Λονίτζι Καραμπρέζι.

3. Στις 25/4 του 1969 στην εμπορική έκθεση του Μιλάνο, σκάει μια βόμβα τραυματίζοντας 6 άτομα. Άλλη μία εντοπίζεται στον κεντρικό σιδηροδρομικό σταθμό του Μιλάνο. Ο επιθεωρητής Λονίτζι Καραμπρέζι στρέφει και πάλι τις έρευνες προς τους αναρχικούς. Μετά από χρόνια θα καταδικαστούν για αυτές τις ενέργειες δύο νεοφασίστες ο Franco Freda και ο Γιοναννί Ventura.

4. Αρχότερα για τις βομβιστικές επιθέσεις στην πιάτσα Φοντάνα κατηγορήθηκαν ως ύποπτοι ο γνωστός αντικομμουνιστής, οπαδός της «στρατηγικής της έντασης» και μετέπειτα πεθερός του δημάρχου της Ρώμης, Alemanno, ο Pino Rauti, ο νεοφασίστας

Stefano Delle Chiaie, ο διανοούμενος και καθοδηγητής της μεταπολεμικής ακροδεξιάς Franco «Giorgio» Freda, και άλλοι ακροδεξιοί νεοφασίστες όλοι τους με διασυνδέσεις με τις μυστικές υπηρεσίες και το παρακράτος. Επίσημα δεν καταδικάστηκε ποτέ κανείς.

5. Το 1970, ο Καλημπρέζι μηνύει την εφημερίδα «Lotta Continua» για συγκοφαντική δυσφήμιση λόγω του ότι τον παρουσίαζε ως τον φυσικό αυτουργό της δολοφονίας του Πινέλλι. Η δίκη αυτή θα μετατραπεί σε κατηγορητήριο ενάντια στον Καλημπρέζι που με νομικίστικους ελιγμούς θα καταφέρει να την κερδίσει. Η δίκη αυτή θα γίνει η αιτία για να ανοίξει και πάλι ο ψάκελος της δολοφονίας του Πινέλλι.

6. 16 χρόνια μετά την εκτέλεση του Καλημπρέζι, εμφανίζεται «μετανοημένος» ο Leonardo Marino, όπου και ισχυρίζεται ότι οι εκτελεστές του επιθεωρητή είναι ο Onidio Bompressi και εντολοδόχοι οι Giorgio Pietrostefani και Adriano Sofri, στελέχη της οργάνωσης «Lotta Continua» ενώ για τον εαυτό του ισχυρίζεται ότι οδηγούσε το αυτοκίνητο διαφυγής. Μετά από συνεχόμενες δίκες θα καταδικαστούν οι τρεις πρώτοι με ποινές κάθειρξης 22 χρόνια ενώ ο Marino με 11.

7. Penitenti (μετανοημένοι): Ειδική νομική ρύθμιση (δεκαετία 80) που μεταχειρίζεται εννοϊκά εκείνους που είτε θα μετανοήσουν, είτε θα συνεργαστούν με τις αρχές στην παροχή πληροφοριών και όσους ήταν διατεθειμένοι να αποκρηύξουν τη δράση τους και τον ένοπλο αγώνα. Όσον αφορά τους φυλακισμένους που δεν θα προδώσουν τις επιλογές τους, το κράτος θα είναι δικαιολογημένο στη χρήση της χειρότερης καταστολής.

8. Υπόθεση Marini: Με βάση τη μαρτυρία της μετανοημένης Namsetchi, 6 αναρχικοί καταδικάζονται με την κατηγορία της ένοπλης οργάνωσης με ανατρεπτική δράση.

